

NLAs fagdag 2024

Herlig land

Kristiansand, 19. april

HERLIGE GATER

- hva er herlige gater og hvordan planlegger vi dem?

Einar Lillebye, sivilarkitekt og bygateprofessor

Bakgrunn:

- Sivilarkitekt 1981, RIBA Part II (Hull, England)
- Spesialutdanning Urbanisme 1997 (NTNU)
- Dr ing- Sosialt liv i gater 2007 (NTNU)

Jobber:

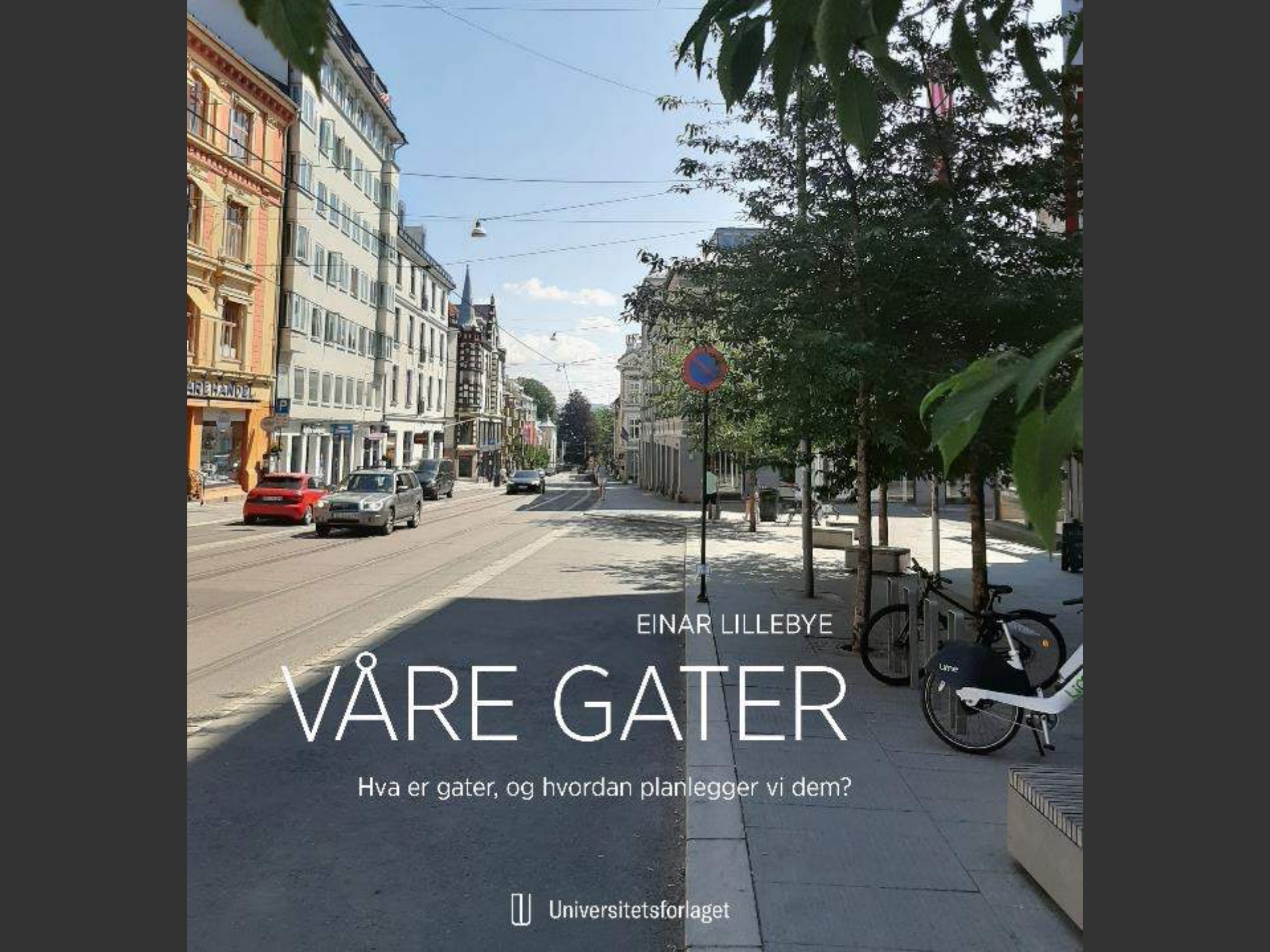
- 1981-1988 boligarkitekt/ daglig leder
- 1989-2020 sjefarkitekt Statens vegvesen
- 1990-2010 foreleser NTNU
- 2009-2020 professor NMBU (kurs/ masterveil)
- 2020- 2023 arkitekt LaLa Tøyen

einar@lillebye.no

mob 934 44 000

*professor Pär «Pinge» Gustafsson
lærer Hull School of Architecture 1975-1983*

A photograph of a city street, likely in Oslo, Norway. The street has tram tracks and is lined with multi-story buildings on the left and trees on the right. A red car and a silver SUV are parked on the left. A blue and red circular traffic sign is visible on the right. A bicycle is parked on the sidewalk. The sky is blue with some clouds.

EINAR LILLEBYE

VÅRE GATER

Hva er gater, og hvordan planlegger vi dem?

*Bjørnstjerne Bjørnsons gate, Drammen (landskapsarkitekt: SVV/ Norconsult)
Vinner av Doga-merket 2021*

Dag Hammarskjølds vei, Oslo (landskapsarkitekt: Grindaker AS)

Hoffsvien, Oslo (landskapsarkitekt: Multiconsult ?)

Boka handler om:

- En metodikk i gateplanlegging
- En metodikk i å evaluere gatearkitektur

«Å realisere ny og innovativ gateutforming krever en ny og innovativ organisasjonsmodell».

EINAR LILLEBYE

VÅRE GATER

Hva er gater, og hvordan planlegger vi dem?

Byplanleggeren Einar: – Nå er det bare trist å gå her

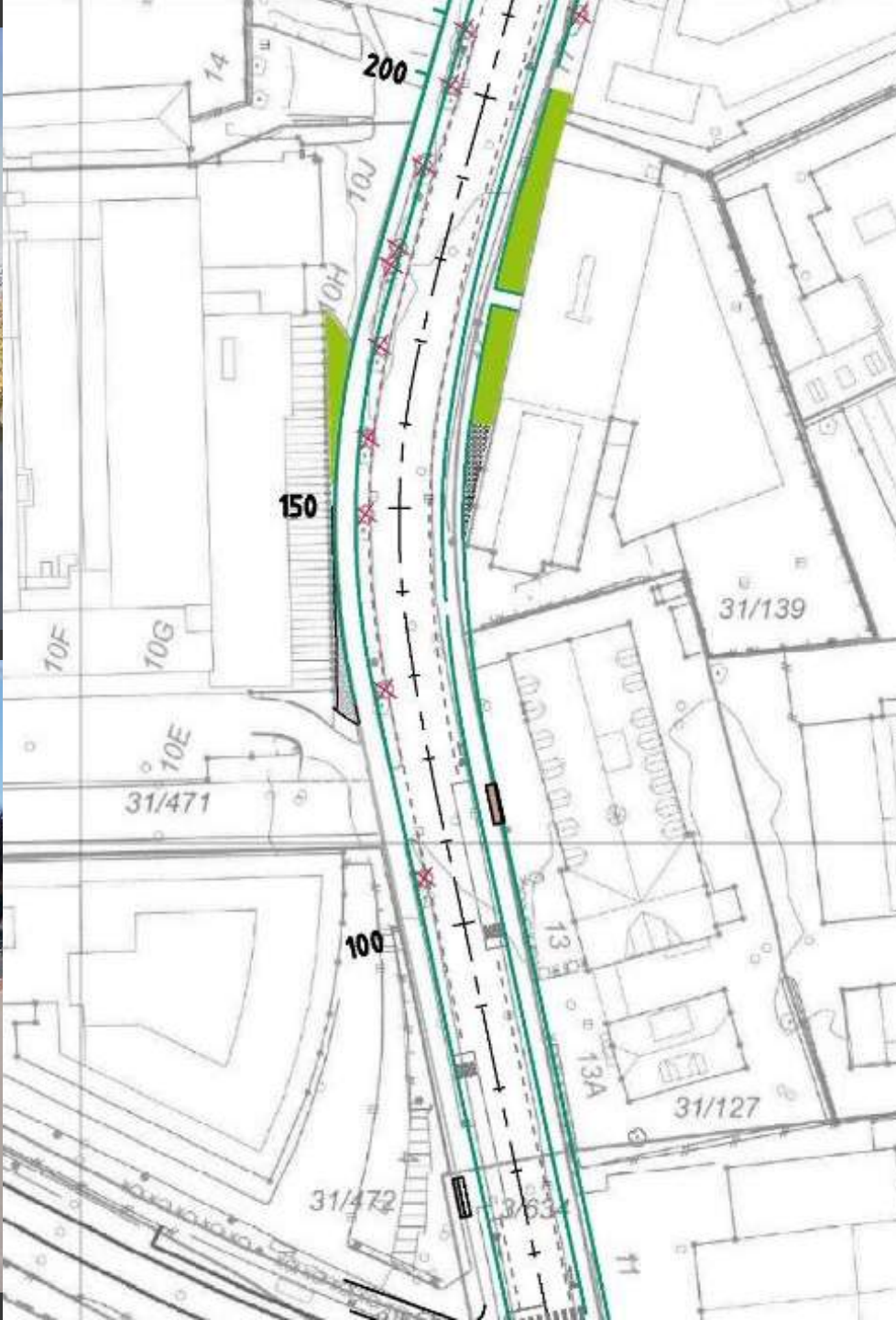
Einar Lillebye syns det er trist å gå langs Hoffsvelen etter at de 14 trærne ble fjernet. Foto: Fredrik Eckhoff

Av [Fredrik Eckhoff](#)

Publisert: 29.02.24 20:00

[Del](#)

– Hvorfor måtte det ende sånn? spør Einar Lillebye. Han mener at det enkelt hadde latt seg ordne å beholde 14 store trær på en strekning i Hoffsvelen. Nå er alle trærne borte.

Hvordan kunne Hoffssveien ha blitt en HERLIG gate?

1. Lage ny R700 for by (R800?)!
2. Bruke gatenormalen, hvis dere har en!
3. Lage en organisasjon som fordrer godt samarbeid!

RAPPORT 17/2024

Hvordan lykkes bedre med å nå sykkelmålene?

«... det er ikke blitt laget konkrete planer som viser hvilke tiltak som er nødvendige. *Det er heller ikke blitt etablert en tydelig organisering som kan sørge for at nødvendige tiltak blir gjennomført*».

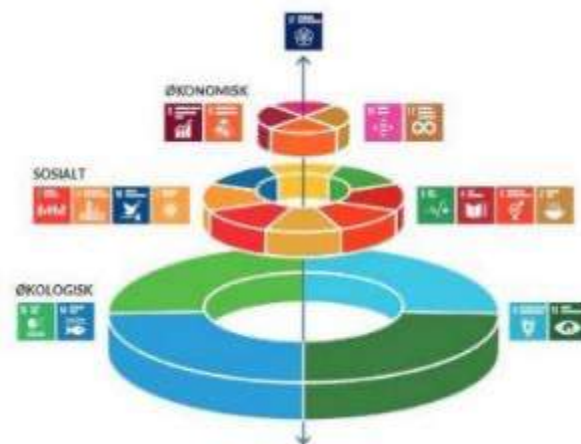
(Aftenposten, 6.3.2024)

Kristiansand
kommune

Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030

Kommuneplanens samfunnsdel 2020–2030
Vedtatt i bystyret 23. september 2020

17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

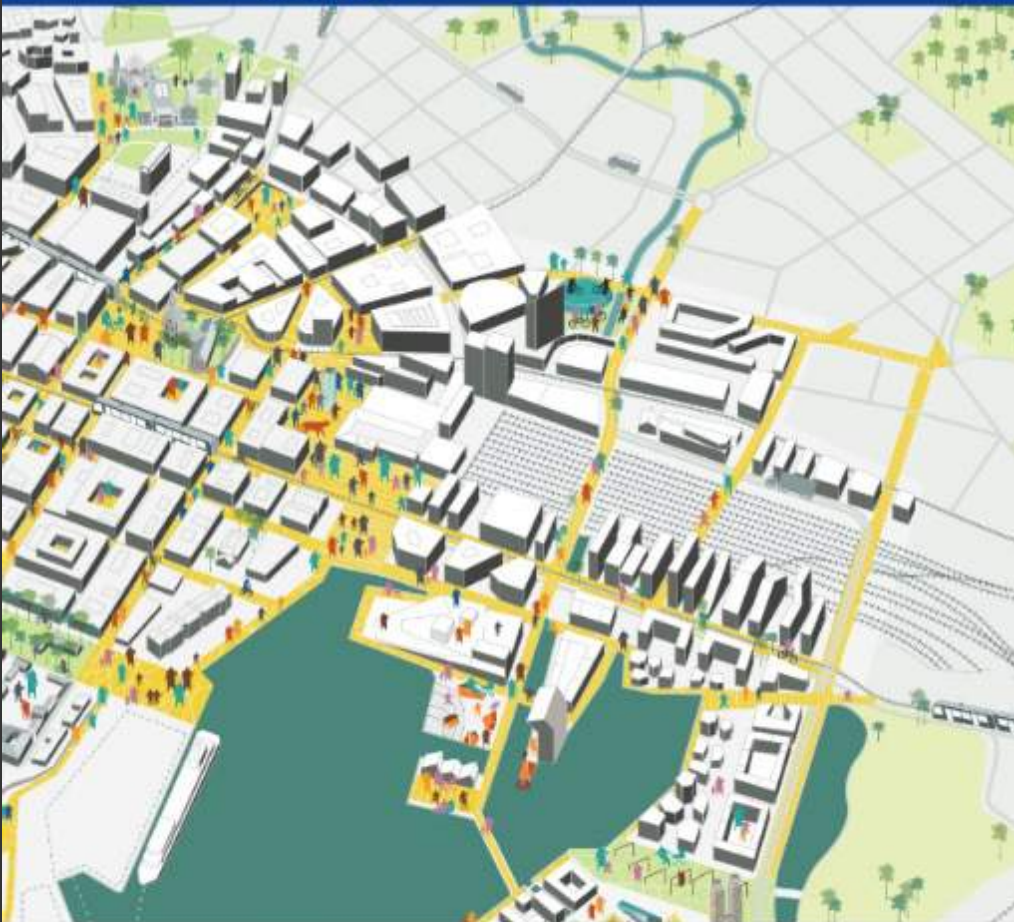

Oslo kommune

Vedtatt i Oslo bystyre
05.09.2018

Handlingsprogram for økt byliv i Oslo sentrum 2018-2027

Formål:
Å transformere gatene i
Oslo sentrum fra
bilprioritering til
prioritering for BYLIV

Organisatorisk anbefaling:

- styrket koordinering og kommunikasjon internt i kommunen.

Plan- og
bygningsetaten

Oslo kommune
Bymiljøetaten

Eiendoms- og
byfornyelsesetaten

*Byrådene Thorkildsen og
Marcussen tester ut fasilitetene.*

Tidligere sjef i Bilfritt byliv, Hans Edvardsen, går kraftig ut mot gjennomføringen av Bilfritt byliv-prosjektet i Oslo. Foto: Privat

– Et byliv kan ikke vedtas av et byråd

Som øverste ansvarlig for gjennomføring av prestisjeprojektet Bilfritt byliv sa jeg fra allerede vinteren 2017 at dette kommer ikke til å fungere. Byrådet svarte med å gi meg sparken.

17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

MAYOR
OF LONDON

urban design london

Transport for London

MAYOR OF LONDON

urban design london

Ken Livingston (2000-2008)
Boris Johnson (2008-2016)
Sadiq Khan (2016-)

UDL gives councils more authority

We provide training and support for local authorities helping to make better, more informed decisions to shape our built environment.

Full Events Programme 2024/25

Urban
Design
Learning

New 2024/25 Training Programmes

Explore the events that we will be running in our 2024/25 Full Events and Essential Events programmes

Events

View and book onto upcoming events

Services

What we do and how we can help

About

Meet our team and wider network

BSD 1: Sted - Bevegelse

Upper Street, Angel, Islington + Britannia Junction, Camden

BSD 2: Healty Streets

Leonard Circus, Borough of Hackney

London Borough of Hackney EC2A

COMPLETION DATE
JUNE 2014

COST
£50,000

FUNDING SOURCES
£ 50,000 TfL (Local Implementation Plan)

HELSEGEVINSTEN PR ÅR

£1.762m (24 mill NOK)

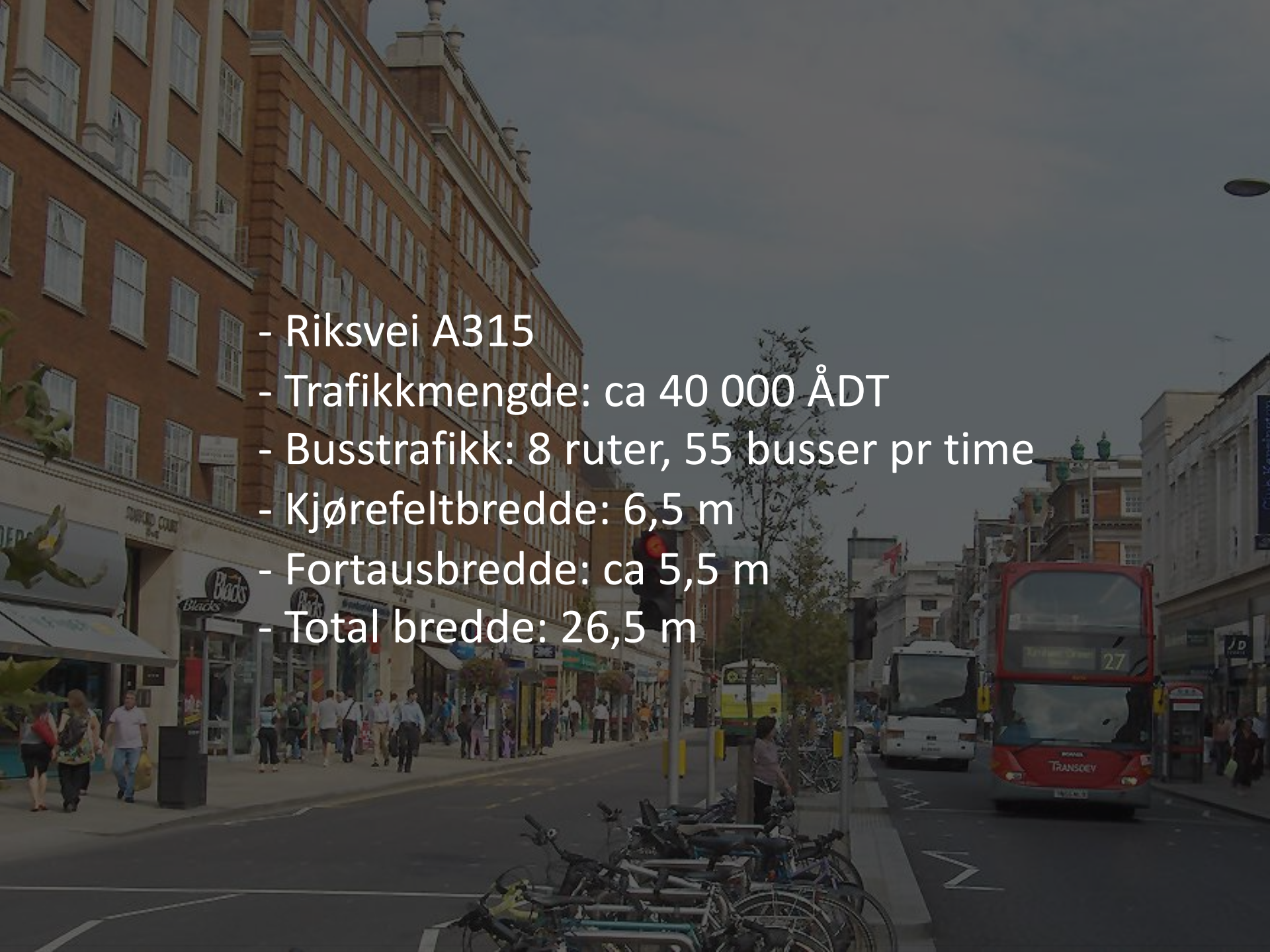

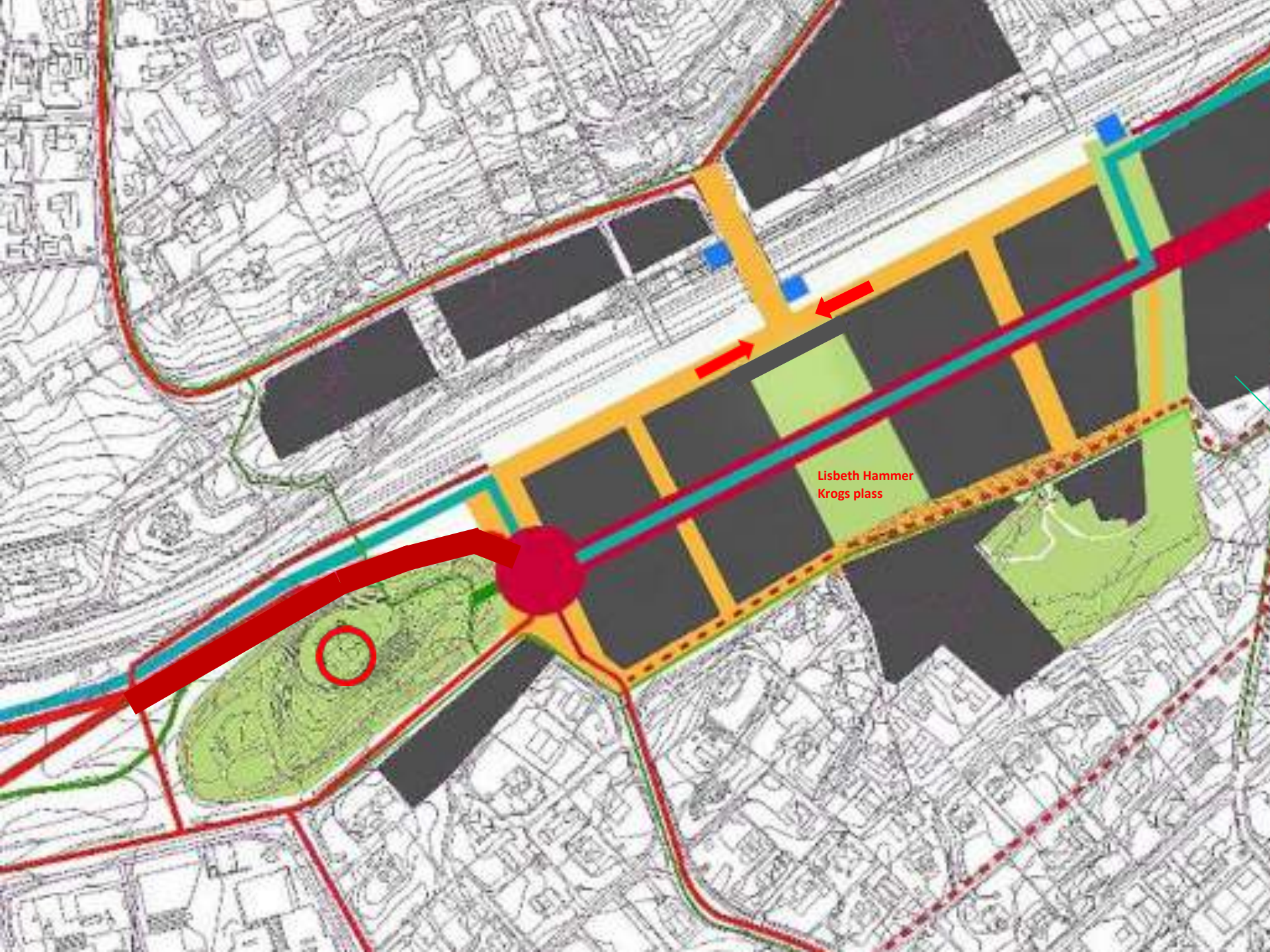
£225,000 (3 mill NOK)

Consultants:
London Borough of Hackney

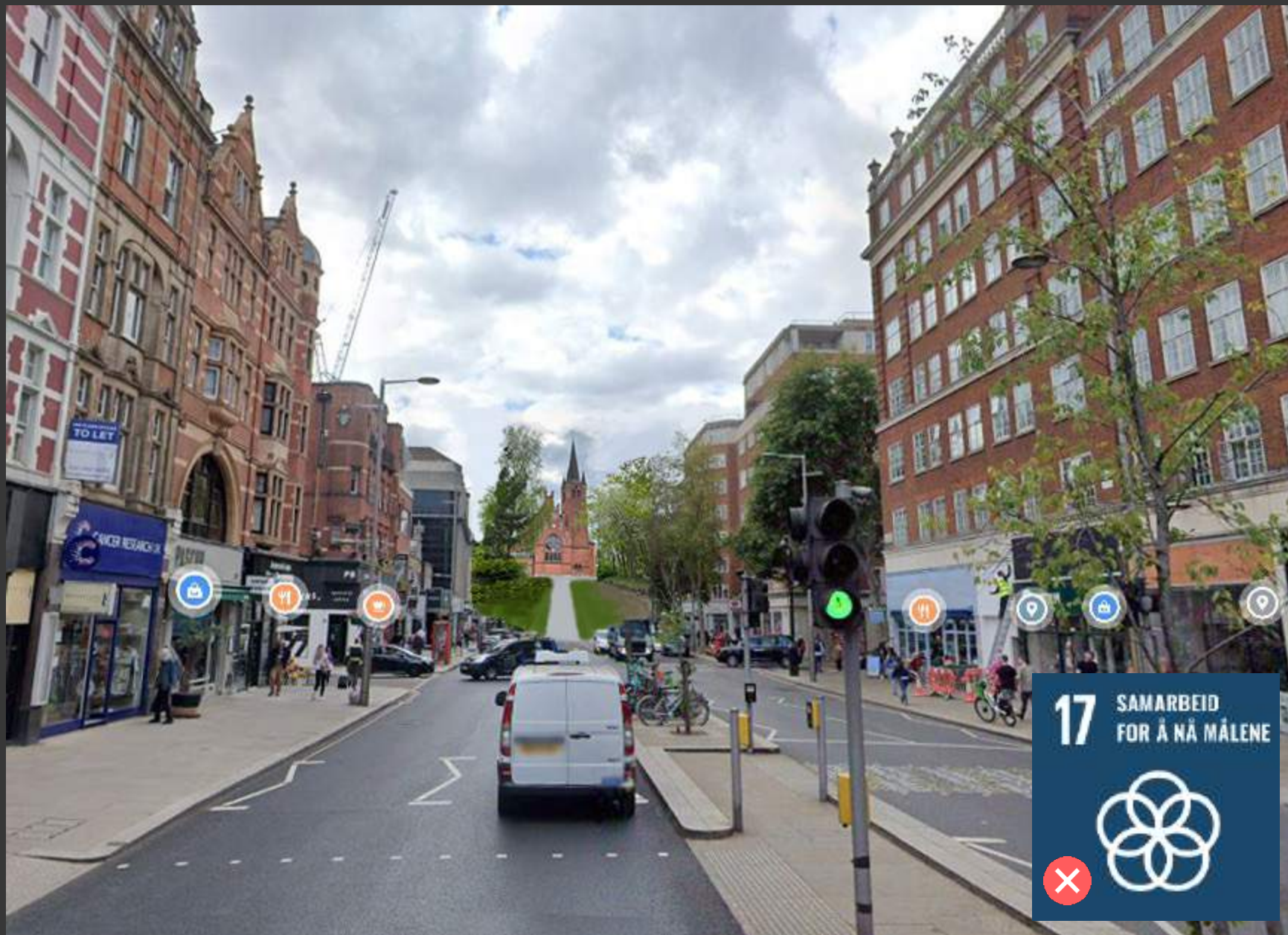
Contractors:
Volker Highways

Stakeholders:
Living Streets (Hackney)
London Borough of Hackney
London Cycling Campaign
TfL

-
- Riksvei A315
 - Trafikkmengde: ca 40 000 ÅDT
 - Busstrafikk: 8 ruter, 55 busser pr time
 - Kjørefeltbredde: 6,5 m
 - Fortausbredde: ca 5,5 m
 - Total bredde: 26,5 m

Lisbeth Hammer
Krogs plass

17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

botsfor-seminar (by-og tettstedsforum)

28.-30. september 2005, Oslo Arkitektforening, Josefines gate 34

Hovedgrunnen for
suksess:

SAMARBEID

1. Statens vegvesen (10):

Stor-Oslo distrikt:

- Nils Brandt
- Hoshyar Nooroddin
- Jørn W Skaare
- Øystein Tandberg
- Aase Marie Huvakær
- Tom Linderud
- Erita Andresen

Norconsult:

- Frode Kjøst

Heyerdahl Arkitektur

- Birger Heyerdahl

Bjørnbekk & Lindheim:

- Tone Lindheim

2. Oslo kommune (12):

Plan og bygningsetaten:

- Brede Nordstød
- Freddy Lyvad
- Odd Johnsen

Samferdselsetaten:

- Anders Arild

Friluftsetaten:

- Ole Raade

Frogner bydel (politikere):

- Liv Undem (sv)
- Eivind Hoanes (krf)
- Jan Erik Wang (v)
- Inger Almqvist (administr.)
- Rudolph Brynn

AS Oslo Sporveier

- Jo Inge Kjøstød
- Tone Manum

3. Interesseorganisasjoner (9):

La Majorstua leve:

- Arne Bye

Kultur og miljø:

- Aina Bull Münster

Majorstua Vel:

- Svein Danielsen

Majorstua og Bogstadveien Næringsforening:

- Johan Andreas Melander

Bybruker:

- Per Jæger

Grunneiere:

- Pål Reinung

Hovedstadsaksjonen:

- Hettie Pirster

Handikapforbundet, Oslo-avdelingen:

- Benedicte Hoelsbrekken

Homansbyens Vel:

- Nils Christian Tømmeraas

4. botsfor (8):

- Arne Sælen* (LandskapDESIGN)
- Eva Preede* (SV Region sør)
- Guro Berge (SV Vegdirektoratet)
- Kathrine Strømme* (NTNU)
- Gyda Grundstad (SV Vegdirektoratet)
- Gunhild Rosenfeldt* (SV Region nord)
- Jon Inge Bruland (L2 Arkitekter AS)
- Runar Henanger (Plan Urban)

«Alt er feil men funker som faen»

Knut Selberg

17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

17

SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

Førsituasjon: 60 000 ÅDT

- 16 000 biler forsvunnet
- 8 år fra ide til ferdigstillelse
- Realisering av 0-vekstmålet

MÅLFORMULERING

- a) Byform
- b) Kollektivtransport
- c) Byliv
- d) Sykløp og gåing
- e) Bil

AKTUELT / LANDSKAP

– I EN VELLYKKET GATE ER DET INGEN SOM VINNER, ALLE FÅR SITT

Politikerne vil ha attraktive gater og mer byliv, likevel prioriteres bilen foran fotgjengere. – Det synes som de gode gateidealene vi arbeidet for i 40 år nå kun er retorikk, sier Einar Lillebye, som har skrevet bok om gatearkitektur.

Dette handler om:

1. ETT fells mål som ble vedtatt politisk og fulgt opp i praksis
2. Et godt samarbeid over etats- og faggrensene
3. En lojal prosjektleder uten personlige fagagendaer

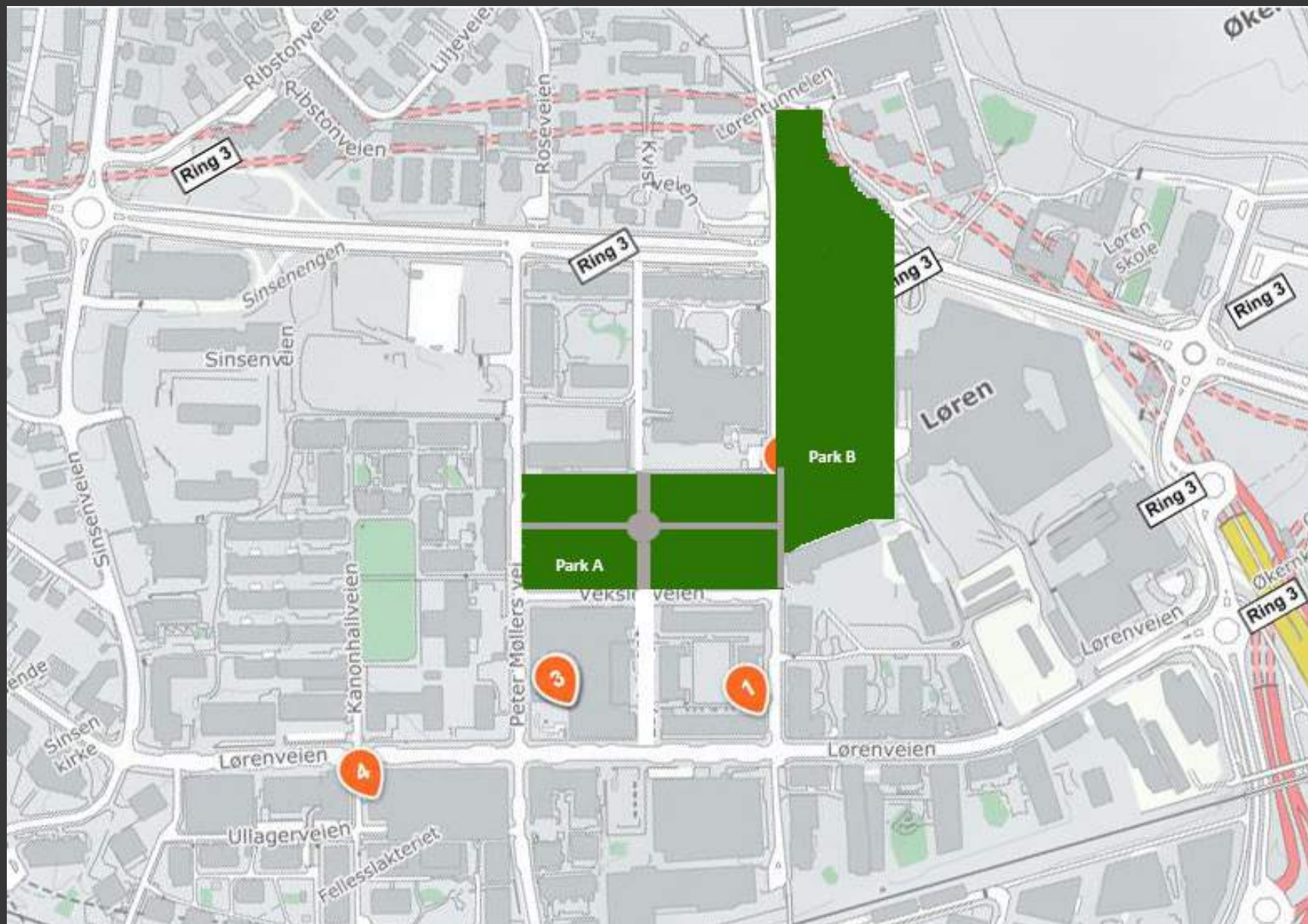
HVA ER EN HERLIG GATE?

Herlighetsverdier kan være så mangt:

Ifølge Plan- og bygningsetaten er **SOSIALE ROM** Oslos viktigste «herlighetsverdi».

Ellen de Vibe, «Herlighetsbyen»

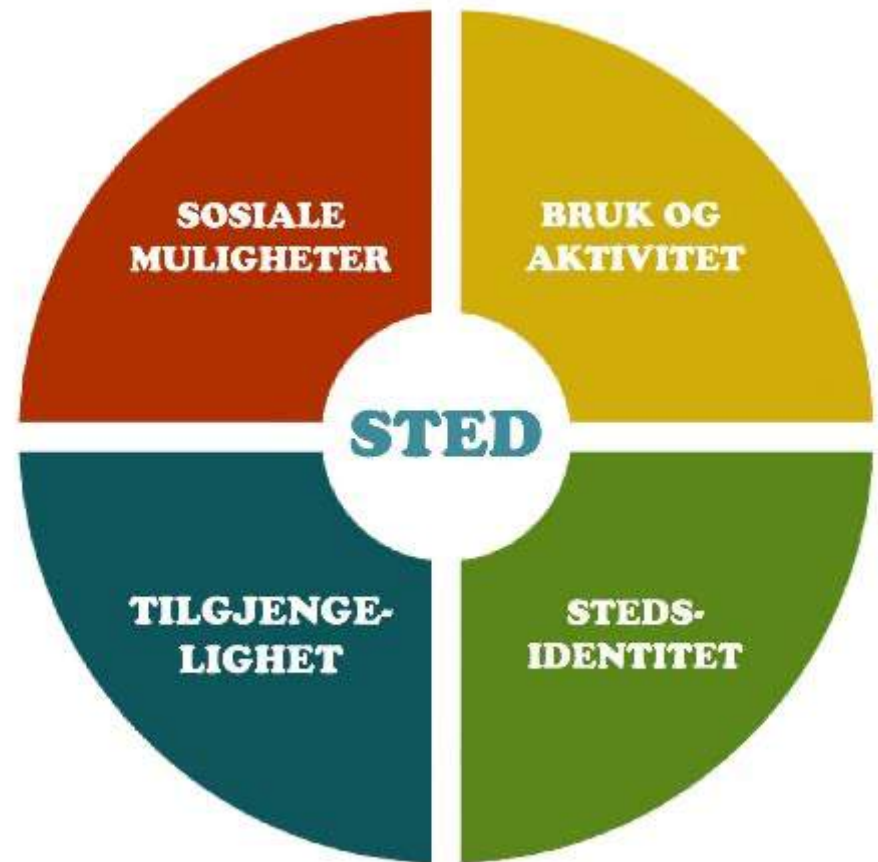

Hvem blir med i «Lørenparkens venner»?

Premissene for å tilrettelegge for **SOSIALE BYROM** i praksis er kjente.

Husk at mobilitet er transport med utgangspunkt i antroposentriske forhold - med utgangspunktet i **STEDET!**

Project for Public Space

Fire forutsetninger for å etablere et godt sted.

2 880 000 000 treff på Google

Jan Gehls 12 kriterier for
kvalitativ
bruk av det offentlige
rom/ gaten

Beskyttelse	BESKYTTELSE MOD TRAFIK OG ULYKKER • Oplevelse af tryghed i relation til trafik	BESKYTTELSE MOD KRIMINALITET OG VOLD • Oplevelse af tryghed • Levende byrum • Funktioner der overlapper dag/nat • God belysning	BESKYTTELSE MOD UBEHAGELIGE SANSEPÅVIRKNINGER • Vind/træk • Regn/sne • Kulde/varme • Forurening • Støv, blanding og støj
Komfort	MULIGHEDER FOR AT GÅ • Plads til at gå • Respekt for ganglinjer • Interessante facader • Adgang for alle • Gode overflader	MULIGHEDER FOR AT STÅ / OPHOLD • Opholdszoner / kanteffekt • Støttesteder at stå ved • Facader der inviterer til ophold	MULIGHEDER FOR AT SIDDE • Siddezoner med mange fordele • Gode siddesteder • Gode siddemøbler • Primære og sekundære siddemuligheder
	MULIGHEDER FOR AT SE • Rimelige se-afstande • Uhindrede synslinjer • Interessante udsigter • Belysning (aften/nat)	MULIGHEDER FOR AT TALE OG HØRE • Lavt støjniveau • Samtalevenlige siddearrangementer	MULIGHEDER FOR UDFOLDELSE / AKTIVITETER • Invitation til fysisk aktivitet, motion, leg og kreativ udfoldelse • Dag og nat • Sommer og vinter
Herlighedsværdier	SKALA • Dimensionering af bygninger og rum i en menneskelig skala relateret til sanser, bevægelsesmuligheder og adfærd	MULIGHEDER FOR AT NYDE POSITIVE ASPEKTER VED KLIMAET • Sol/skygge • Varme/kulde • Læ/brise (vægtning varierer fra region til region og med årets sæsoner)	ÆSTETISKE KVALITETER OG POSITIVE SANSEINDTRYK • Godt design og gode detaljer • Smukke udsigter • Gode materialer • Træer, planter, vand

38 kriterier for gode gater og byrom:

- revurdér trafikkavviklingen
- omplassér funksjoner
- slå sammen funksjonene
- få orden på rotet
- rydd opp
- gjenskap byrommene
- bedre helsen for byens innbyggere
- vurdere gateutbedring samfunnsøkonomisk
- begrense privatbilbruk i sentrum
- argumentere økonomisk for prosjekter
- etablere et mer attraktivt sentrum
- etablere målpunkt
- identifisere iidentitet
- etablere gode tilbud
- etablere god byforvaltning
- tenke sesong-strategier
- ivareta ulike brukergrupper
- etablere god tilgjengelighet
- bringe småindustrien tilbake til sentrum
- etablere en 24-timers bykultur
- oppnevne en "kreativ-direktør" i kommunen
- gjøre offentlig uterom til en rettighet
- fokusere på å bygge en urban landsby
- etablere masse aktiviteter
- etablere «grassrot-prosjekter»
- etablere et variert kulturliv
- legge til rette for variert handel
- etablere landsbyfølelse i menneskelig skala
- innbydende gater for ALLE
- gatene skal være enkle å krysse
- vurdere lys og skygge
- etablere steder å hvile
- legge opp til lavt støynivå
- ren luft
- etablere gater der folk velger å sykle og gå
- etablere steder der folk føler seg trygge
- etablere steder der det er ting å se og gjøre
- etablere steder som er avslappende

Hva genererer byliv?

Torggata, Oslo
1964

Torggata, Oslo
19.07.2023, kl 14.30

Søndre gate i Oslo.

Bylivsgate: representant for en ny gatekategori

"Perfeksjon oppnås
ikke når det ikke er
noe igjen å legge til,
men når det ikke er
noe igjen å ta bort".

Antoine de Saint-Exupéry (1900–1944)

Søndre gate i Oslo.

Forslag til enkel utforming

Market Street, Castro, San Francisco

Mennesker er det viktigste
premisset for å etablere
herlige gater.
VI MÅ TA BYEN TILBAKE!

Castro, San Francisco